

Mona Aapro

Suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmat Suomessa ja Alankomaissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Suuhygienisti

Suun terveydenhuollon koulutusohjelma

Opinnäytetyö

9.5.2016

<p>Tekijä(t) Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Mona Aapro Suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmat Suomessa ja Alankomaissa</p> <p>29 sivua + 4 liitettä 9.5.2016</p>
<p>Tutkinto</p>	<p>Suuhygienisti</p>
<p>Koulutusohjelma</p>	<p>Suun terveydenhuollon koulutusohjelma</p>
<p>Suuntautumisvaihtoehto</p>	<p>-</p>
<p>Ohjaaja(t)</p>	<p>Lehtori Marita Räsänen Lehtori Anna-Kaisa Pienimaa</p>
<p>Tämä monimuotoisen opinnäytetyön tarkoituksena on käsitellä suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmia Suomessa Metropolia Ammattikorkeakoulussa Helsingissä ja Alankomaissa Hogeschool van Arnhem en Nijmegen'issa. Opinnäytetyö on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Hoitotyön koulutuksen museon projektia. Työtä varten on haastateltu lehtori Erja Nuutista ja lehtori Rika Verdoorn-Brussaard'ia. Näiden suuhygienistikoulutuksesta vastaavien lehtoreiden haastatteluilla pyrittiin saamaan työhön heidän näkemyksensä koulutuksen ja ammatin nykytilanteesta sekä tulevaisuudennäkymistä. Tietoperustaan on koottu suuhygienistin ammatin kehityskaari Suomessa aikajanana sekä ammattikorkeakouluasetuksen asettamat tavoitteet tutkinnosta valmistuvien osaamiselle.</p> <p>Tavoitteena oli löytää mahdollisia hyviä käytäntöjä suuhygienistikoulutuksen kehittämiseen Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Asetettuja tavoitteita on pyritty tarkastelemaan opetussuunnitelmien toteutumisessa. Opinnäytetyön tuloksen perusteella voidaan esittää harjoittelujaksojen lisäämistä koulun ulkopuolella. Yksilöllisten opintopolkujen toteutuksen helpottamista siten, että opintojaksoja voisi suorittaa myös jossain toisessa korkeakoulussa.</p> <p>Klinikkakursseille esitetään ohjaavien opettajien määrän lisäämistä, jotta opiskelijat saisivat yksilöllisempää opastusta ja varmuutta työskentelyyn. Lisäksi klinikkakurssien toteutusaikatauluja voisi kehittää, jotta potilashoidon ehtisi toteuttaa kurssiaikataulussa. Potilasmaksujen periminen tehostaisi klinikkatuntien käyttöä, sillä maksut oletettavasti vähentäisivät peruuttamattomia käyntejä.</p> <p>Jatkotutkimusaiheeksi esitetään, että selvittäisiin työnantajien näkökulmasta vastaako valmistuvien suuhygienistien osaaminen työnantajien vaatimuksia.</p>	
<p>Avainsanat</p>	<p>opetussuunnitelma, suuhygienisti, kehittäminen, vaihto-opinnot, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen</p>

Author Title	Mona Aapro The Curriculums of Dental Hygiene Education in Finland and the Netherlands
Number of Pages Date	29 pages + 4 appendices 21 April 2016
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Oral Hygiene
Specialisation option	
Instructors	Marita Räsänen, Senior Lecturer Anna-Kaisa Pienimaa, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to cover the curriculums of dental hygiene education in the Metropolia University of Applied Sciences in Helsinki, Finland and Hogeschool van Arnhem en Nijmegen in the Netherlands. This thesis was part of a project from the Museum of Nursing Metropolia. I collected the material from the universities, websites and by interviewing the lecturers in both schools. The aim was to find potential good practices in the development of education in the Metropolia University of Applied Sciences.</p> <p>For this thesis, I interviewed lecturers Erja Nuutinen from Finland and Rika Verdoorn-Brussaard from the Netherlands. Purpose was to get the educational view of the current situation in education and profession, as well as future prospects.</p> <p>The results showed that it could be necessary to increase the amount of internship periods. The students also require individual learning paths. Courses could possibly be performed at other universities. Developing objects of clinic courses could be the increase of the amount of teachers, the developing of working schedules and patient fees. All of these aspects would increase the clinics efficiency and students assurance of their skills.</p> <p>It would be interesting to further explore from the employers point of view how the graduating dental hygienists skills correlate with the demands of the employers.</p>	
Keywords	curriculum, dental hygienist, development, exchange studies, Metropolia University of Applied Sciences, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	2
3	Opinnäytetyön työmenetelmät	3
3.1	Monimuotoinen opinnäytetyö	3
3.2	Aineisto	4
3.3	Toteutustavat	5
4	Suuhygienistin ammattitaitovaatimukset ja koulutuksen alkuvaiheet Suomessa	6
4.1	Suuhygienistin ammatillinen osaaminen	7
4.2	Hammashuoltajien ensimmäinen opetussuunnitelma 1987 ja nimikemuutokset	8
5	Suomen ja Alankomaiden suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmat	10
5.1	Metropolian opetussuunnitelma 2013–2016	10
5.1.1	Suuhygienistin ammatti Suomessa – Lehtori Erja Nuutisen haastattelu	11
5.2	HAN'in opetussuunnitelma 2014–2018	14
5.2.1	Suuhygienistin ammatti Alankomaissa – Lehtori Rika Verdoorn-Brussaard'in haastattelu	16
5.3	Opetussuunnitelman toteutuminen opetusministeriön ja ammattikorkeakouluasetuksen näkökulmasta	19
5.4	Omia havaintoja koulutuksien yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista	20
6	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	23
7	Pohdinta ja johtopäätökset	24
7.1	Sisällön tarkastelu	25
7.2	Johtopäätökset	26
	Lähteet	28

Liitteet

Liite 1. Hammashuoltajien opetussuunnitelma vuodelta 1987

Liite 2. HAN'in ja Metropolia Ammattikorkeakoulun suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmat

Liite 3. Haastattelukysymykset Metropolia Ammattikorkeakoulu

Liite 4. Questionnaire Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

1 Johdanto

Opetussuunnitelmat laaditaan niin varhaisessa vaiheessa, että ne saattavat olla jo käytössä otattaessa vanhentuneita. Tutkintorakennelmat ovat jäykkiä, eikä niitä voi helposti muokata opintojen aikana. Yksilöllisten opintopolkujen toteuttaminen on haastavaa, mutta motivoisi opiskelijoita valmistumaan omassa aikataulussa. Tämä opinnäytetyö esittelee suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmia Suomessa ja Alankomaissa. Työ on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun Hoitotyön koulutuksen museon projektia. Opinnäytetyö on laadittu koulutusprosessiin osallistuneen opiskelijan näkökulmasta.

Metropolia Ammattikorkeakoulussa (Metropolia) tuli voimaan syksyllä 2014 uusi opetussuunnitelma, mihin kuuluu päivä- ja monimuotototeutus. Tässä opinnäytetyössä käsiteltävät opetussuunnitelmat ovat vuosilta 2013–2015, jolloin itse olin opiskelijana Metropolia- ja vaihdossa Hogeschool van Arnhem en Nijmegen'ssä (HAN) ja josta minulla on omakohtaista kokemusta. Opetussuunnitelmista on varsin vähän tutkimustietoa saatavilla.

Opinnäytetyön toteutus eteni kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa koottiin taustatietoa suuhygienistikoulutuksen alkamisesta Suomessa ja siihen liittyen esittelen lyhyesti hammashuoltajien ensimmäisen opetussuunnitelman. HAN'in suuhygienistien opetussuunnitelma hankittiin koulutusjaksolta, joka alkoi syksyllä 2014 ja päättyi keväällä 2018. Metropolian opetussuunnitelma on esitelty vuosilta 2013–2016 eli oman opiskeluni ajalta. Työtä varten haastateltiin molempien koulujen suuhygienistikoulutuksen lehtori Erja Nuutista Metropolia- ja lehtori Rika Verdoorn-Brussaard'ia HAN'ista. Haastatteluilla pyrittiin saamaan heidän näkökulmaansa suuhygienistin koulutukseen, työhön, ammatin nykytilanteeseen ja tulevaisuudennäkymiin. Kolmas vaihe oli empirian analysointi Metropolian ja HANin opetussuunnitelmien toteutumisessa.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmien sisältöä Suomessa Metropolia Ammattikorkeakoulussa Helsingissä ja Alankomaissa Hogeschool van Arnhem en Nijmegen'ssa. HAN on yksi Metropolia Ammattikorkeakoulun vaihtokorkeakouluista Alankomaissa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on lisätä tietämystä Metropolian yhden vaihtokorkeakoulun suun terveydenhuollon opetussuunnitelmasta ja sen opintojen vastaavuudesta Metropolian opetussuunnitelman kanssa. Toisena tavoitteena on löytää mahdollisia hyviä käytäntöjä koulutuksen kehittämiseen Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Tuloksia voidaan hyödyntää opetussuunnitelmien ja opetuksen yhdenmukaistamiseen ja kehittämiseen. Työstä on hyötyä myös vaihtoon haluaville ja sinne lähteville opiskelijoille, koska he saavat etukäteistietoa vaihtokorkeakoulun mahdollisuuksista ja toimintatavoista. Metropolia saa uutta näkemystä opetussuunnitelman ja koulutuksen keittämiseen. Lisäksi oma ammatillinen osaamiseni kehittyy saatuaani laajempaa ja erilaista näkemystä alasta.

3 Opinnäytetyön työmenetelmät

Tässä opinnäytetyössä erityisenä haasteena oli valita, mikä kirjallisuustausta sopi tähän työhön. Päätin selvittää ensin mitä monimuotoisuus opinnäytetyön laatimisessa tarkoittaa. Raportoinnissa painottuu käytännön osion toteuttamisen kuvaaminen ja reflektointi kirjallisuuteen ja omaan ammatilliseen kasvuuni. Materiaali koostui kirjallisuuden lisäksi omista havainnoistani, Metropolian ja HAN'in tutkintovastaavien haastatteluista sekä niiden kuvailemisesta.

Työn lopputuloksena saadaan erilaista ja uutta näkemystä opiskelulisältöön ja suuhygienistikoulutuksen toteutukseen Suomessa. Koska yhteiskunta kehittyä aiempaa nopeammin, on suuhygienistin osaamisen ja sen myötä koulutuksen vastattava haasteeseen. Opetussuunnitelmien on oltava tarpeeksi monipuolisia ja nopeasti muunneltavissa tilanteiden ja toimintaympäristön muutosten mukaan.

3.1 Monimuotoinen opinnäytetyö

Monimuototyöstä käytetään myös nimitystä toiminnallinen opinnäytetyö. Tällaiseen opinnäytetyöhön kuuluu prosessia refleктоiva kirjallinen osio, jossa esitetään viitekehys työlle. Toiminnallisen työn raportoinnissa painottuu käytännön osion toteuttamisen kuvaaminen ja reflektointi. (Hakonen 2012.)

Opinnäytetyöhöni liittyy aihepiiriin liittyvän kirjallisen tiedon hankkimisen lisäksi myös toiminnallinen osa, joka tässä tapauksessa on oma opiskeluni ja käytännön harjoittelu molemmissa kohteina olevissa ammattikorkeakouluissa. Toiminnallisessa osiossa reflektoin teoreettisen tiedon pohjalta tekemiäni havaintoja suuhygienistiopinnoissani.

Tutkintovastaavien haastatteluilla pyrin avaamaan opiskelun taustoja hieman tarkemmin ja saamaan opetuspuolen näkökulmaa suuhygienistin koulutukseen, työhön, ammatin nykytilanteeseen ja tulevaisuudennäkymiin.

Skaniakos (2004:20–21) on esittänyt yhteenvedon tavoista, joita voidaan soveltaa monimuotogradujen tekemisessä. Monimuotogradussa on useampia osioita, ja niiden lopputuloksena odotetaan saatavan jonkinlainen tuotos, kuten teos, julkaisu, tieteellistä tekstiä tai artikkeli. Monimuotogradu voi rakentua myös ammatillisen työn tai toteutuksen pohjalle, mutta olennaista on, että eri osiot kytkeytyvät toisiinsa ja muodostavat teoreettisesti perustellun kokonaisuuden. Kun oma työ ja työprosessi suhteutetaan aihepiiriin kirjallisuuteen, saadaan erilaisia näkökulmia ja viitekehyksiä, joiden avulla toimintaa tai osaamista voidaan tarkastella analyttisesti, kehittää tai syventää.

3.2 Aineisto

Hammashuoltajien ensimmäinen opetussuunnitelma (liite 1) on mukana viitekehyksenä koulutuksen alkuvaiheista, jotta koulutuksen kehittyminen ja muotoutuminen nykytilanteeseen kävisi selkeämmin ilmi. Hammashuoltajien opetussuunnitelma on rajattu vain ylioppilaspohjaiseen koulutukseen, jotta se olisi samalta tasolta kuin nykyinen suuhygienistikoulutus.

HANin suuhygienistien opetussuunnitelma on koulutusjaksolta, joka alkoi syksyllä 2014 ja päättyi 2018. Metropolia Ammattikorkeakoulun opetussuunnitelma on vuosilta 2013–2016. Rajasin opetussuunnitelmat (liite 2) koskemaan sitä ajanjaksoa, jolloin itse olin suuhygienistiopiskelijana Metropolia Ammattikorkeakoulussa ja kolmen kuukauden opiskelijavaihdossa HAN'issa.

Olen kerännyt aineistoa havainnoimalla, haastatteluilla ja tutkimalla kirjallisuutta sekä kuvailemalla niitä. Tein havaintoja oman opiskeluni aikana Suomessa ja vaihtojaksoni aikana Alankomaissa. Haastattelin myös molempien ammattikorkeakoulujen tutkinto-

vastaavia. Kirjallisuus liittyy monimuotoisen opinnäytetyön teoriaan ja terveydenhuoltoalan uudistamiseen ja kehittämiseen. Lisäksi olen kuvannut suuhygienistin ammatillista osaamista opetusministeriön asettamien ammattivaatimusten pohjalta.

Lähtökohtana aineiston keruulle oli haastatella oman koulutukseni tutkintovastaava lehtori Erja Nuutista (liite 3). Tämän jälkeen katsoin mahdolliset muutos- ja täydennystarpeet kysymyksiin ennen niiden lähettämistä HAN'in vaihdosta vastaavalle lehtori Rika Verdoorn-Brussaard'ille (liite 4). Haastattelukysymykset lähetin tutkintovastaaville sähköpostitse, jolloin he itse pystyivät päättämään milloin niihin vastasivat annetun aikarajan sisällä.

Haastattelukysymykset jaottelin kolmeen eri teemaan, joita olivat koulutus, suuhygienisti työssä ja työelämäyhteistyö. Halusin saada mahdollisimman laajasti tietoa suuhygienistin ammatista. Lehtori Nuutiselta sain sähköpostihaastatteluun vastaukset nopeasti. Lehtori Verdoorn-Brussaard'in aikatauluista johtuen sähköpostihaastattelu vaihtui henkilökohtaiseksi haastatteluksi, joka toteutui kun olin Hollannissa harjoittelussa.

3.3 Toteutustavat

Tämä työ pohjautuu suurelta osin havainnointipäiväkirjaani, jota olen pitänyt koko opiskelujen ajan sekä Suomessa että vaihdossa ollessani Hollannissa. Eskolan ja Suorannan mukaan (1996:78) havainnointitilanteet voidaan jakaa kahteen tyyppiin. Ensimmäisen tyyppin mukaan tutkija antaa tilanteen ohjata havainnoinnin kulkua ja kysymyksiään, ja tutkija menee tilanteen mukana. Toisessa tyyppissä tutkija noudattaa systemaattisesti etukäteen harkittua ja laadittua havainnointisuunnitelmaa. Omat havaintoni perustuvat ensimmäiseen havaintotyyppiin ja kirjasin ylös kokemuksiani ja opiskelijoiden kertomuksia.

HAN'in opetussuunnitelmataulukon sivulla 15 olen kääntänyt hollannista suomeksi. Samoin olen koonnut liitteessä 2 olevan suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelman 126-sivuisesta julkaisusta Mondzorgkunde Studiejaar 2015–2016 ja kääntänyt myös sen hollannista suomeksi.

Lehtori Erja Nuutiselle laadin sähköpostihaastattelun ja hän vastasi kysymyksiin myös sähköpostilla. Lehtori Rika Verdoorn-Brussaard sai samoin kysymykset sähköpostilla

ennen kuin lähdin vaihtoon Hollantiin, mutta hän päätti vastata kysymyksiin vasta, kun olin siellä eli haastattelusta tuli henkilökohtainen.

Suuhygienistin ammatin ja nimikkeen kehittymistä erikoishammashoitajakoulutuksesta nykyiseen laillistettuun suuhygienistiin olen kuvannut sivulla 10 aikajanalla (Kuva 1), jonka olen koostanut kokoamalla tiedot teoksesta Jalkaporasta bioaikaan (2012).

4 Suuhygienistin ammattitaitovaatimukset ja koulutuksen alkuvaiheet Suomessa

Tässä kappaleessa esittelen yleisesti opetusministeriön odotuksia ammattikorkeakoulusta valmistuvien osaamistasosta ja koulutuksen painopisteistä. Opetusministeriön selvityksessä Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon (2001) painotetaan osaamisen monikerroksisuutta ja jatkuvaa osaamisen muutosta potilasturvallisuuden ja palveluiden korkeatasoisen laadun turvaamiseksi.

Oman erityisalan asiantuntemuksen tulee perustua laaja-alaisesti sekä sosiaali- ja terveysalan toiminnan yhteisiin lähtökohtiin että terveydenhuollossa yleisesti hyväksytyihin arvoihin, toimintaperiaatteisiin ja näkemyksiin tulevaisuuden yhteiskunnasta, työelämästä, ympäristön ja kulttuurin merkityksestä. (OPM 2006:15).

Ammattikorkeakouluasetuksen (352/2003) 7 §:n mukaan ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle:

1. laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja – taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten;
2. edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen;
3. valmiudet jatkuvan koulutukseen;
4. riittävä viestintä- ja kielitaito; sekä
5. asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet.

Ammattikorkeakoulutuksesta valmistuvilta, alasta riippumatta, odotetaan paitsi motivoituneisuutta ja sitoutumista jatkuvaan oppimiseen ja itsensä kehittämiseen myös monipuolista osaamista eri osa-alueilta kuten asiantuntijuudessa, johtamis- ja kehittämistaidoissa, työelämälähtöisyydessä, yrittäjyydessä sekä kansainvälisyystaidoissa. Koulutusta ohjaavat myös arvot ja erilaiset ohjaavat periaatteet (OPM 2001:11, OPM 2006:13, 15). Näiden lisäksi tulevat vielä erikseen suuhygienistin ammatilliset osaamisalueet, joita olen käsitellyt luvussa 4.1.

Hannu Kotilan mukaan (2004:15) ammattikorkeakoulutuksessa elää edelleen kisälliperinne, jonka tavoitteena on ammatillisen identiteetin rakentaminen ja sosiaalistaminen ammattialaan. Kisälliperinteessä koulutuksen opetussuunnitelmalliset tavoitteet ovat käytännöllisiä ja ammattialaan erikoistuneita ja osaaminen perustuu näyttöön.

Ammatillisen koulutuksen tavoitteissa painottuvat yleiset työelämävalmiudet ja itsesääteilyvalmiudet eli ammatillinen yleissivistys eikä niinkään erityisosaaminen. Opinnäytetöiden painopiste on ammatillista osaamista kuvaavissa töissä ja niissä painottuvat muo-
dollisen koulutustason kriteerit ja oman ammatillisen kasvun tarkastelu. (Kotila 2004:16–17). Kotilan pohdinnan mukaan (2004:19–20) ammattikorkeakoulun tärkein toimintaa ohjaava strateginen asiakirja on opetussuunnitelma ja suuntaa antaa ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystoiminta.

4.1 Suuhygienistin ammatillinen osaaminen

Opetusministeriö on määrittelyssään (2006:93–96) jaotellut suuhygienistin osaamisen neljään osaamisalueeseen, jotka ovat terveyden edistäminen, suun terveydenhoitotyö, työn ja ympäristön turvallisuus, sekä tutkimus-, kehittämis- ja johtamisosaaminen.

Terveyden edistämässä suuhygienisti hallitsee teoreettiset perusteet ja menetelmät, joiden avulla hän voi tukea ja edistää asiakkaiden suun terveydenhoitovalmiuksia. Suuhygienisti osaa arvioida valitsemiensa menetelmien vaikuttavuutta ja hän tukee toiminnallaan asiakasta tämän terveyden edistämässä. Ohjaustyössä suuhygienisti hallitsee elämäntapoihin liittyvien terveyshaittojen ja niiden vähentämiseen liittyvät perusteet ja hän osaa kouluttaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä asiakkaan suun terveydenhoitoon liittyvissä asioissa. Näiden lisäksi hän omaa valmiudet osallistua yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen suun terveyden edistämiseen. (OPM 2006:93–94.)

Suun terveydenhoitotyön osaajana suuhygienisti osaa hyödyntää erilaista tutkimustietoa, määrittää vastualueensa ja osaa laatia ja toteuttaa erilaiset hoitosuunnitelmaan kuuluvat tehtävät ylläpitohoidoista aina suukirurgisiin toimenpiteisiin osallistumiseen. Hän osaa dokumentoida eri prosessit ja toimia turvallisesti eri tilanteissa. Tarvittaessa hän konsultoi eri alojen asiantuntijoita ja ohjaa asiakkaita jatkohoitoon. (OPM 2006:94.)

Työn ja ympäristön turvallisuudessa edellytetään, että suuhygienisti huomioi erilaiset työympäristön hyvinvointiin liittyvät tekijät, hallitsee asiakirjakäytännöt ja tietojärjestelmät

sekä osaa hyödyntää tekniikkaa ja noudattaa kestäväen kehityksen periaatteita. Vastaanoton toimintavalmius, aseptiikasta ja lääkehuollosta huolehtiminen sekä potilasturvallisuus kuuluvat niin ikään suuhygienistin vastuulle. (OPM 2006:95.)

Tutkimus-, kehittämis- ja johtamisosaamisessa edellytetään valmiuksia toimia lähesmiehenä ja henkilöstöjohtotehtävissä, perusvalmiuksia yrittäjyyteen, valmiuksia oman työn kriittiseen arviointiin ja ammatilliseen sekä laadulliseen kehittämiseen ja tutkimustyön edistämiseen. Lisäksi pitää tuntea alan kansainvälisiä järjestelmiä ja hallita tarvittava kielitaito kansainvälisessä yhteistyössä toimimiseen ja osata toimia asiantuntijana moniammatillisissa työryhmissä. (OPM 2006:95.)

4.2 Hammashuoltajien ensimmäinen opetussuunnitelma 1987 ja nimikemuutokset

Tallbergin mukaan menneisyyttä koskeva tieto antaa uutta ulottuvuutta hoitotyöhön, auttaa ymmärtämään sitä paremmin ja samalla selvittää toimintoja. Totutuista tavoista luopuminen on vaikeaa, jos niiden syntyä ei tunneta.(Tallberg 1998:187.)

Aira Lahtinen ja Marja Roos ovat selvittäneet suuhygienistikoulutuksen alkuvaiheita ja nimikemuutoksia teoksessa Jalkaporasta bioaikaan (2012:226). Suuhygienistikoulutuksen juuret ovat vuonna 1976 aloitetussa erikoishammashoitajakoulutuksessa. Hammaslääkärikomitea esitti 1971 ehkäisevään hammashoitoon itsenäisesti työskentelevän hoitajahenkilöstön koulutusta ja 1974 eri tahot esittivät erikoishammashoitajakoulutuksen aloittamista.

Erikoishammashoitajakoulutus koulutus kesti vuoden ja pääsyvaatimuksena oli hammashoitajan tutkinto ja vähintään kahden vuoden työkokemus. Tutkinnon nimike oli ylempi hammashoitaja, mutta Lääkintöhallituksen esityksestä ammatti- ja virkanimikkeeksi muotoutui erikoishammashoitaja. (Lahtinen - Roos 2012:227.)

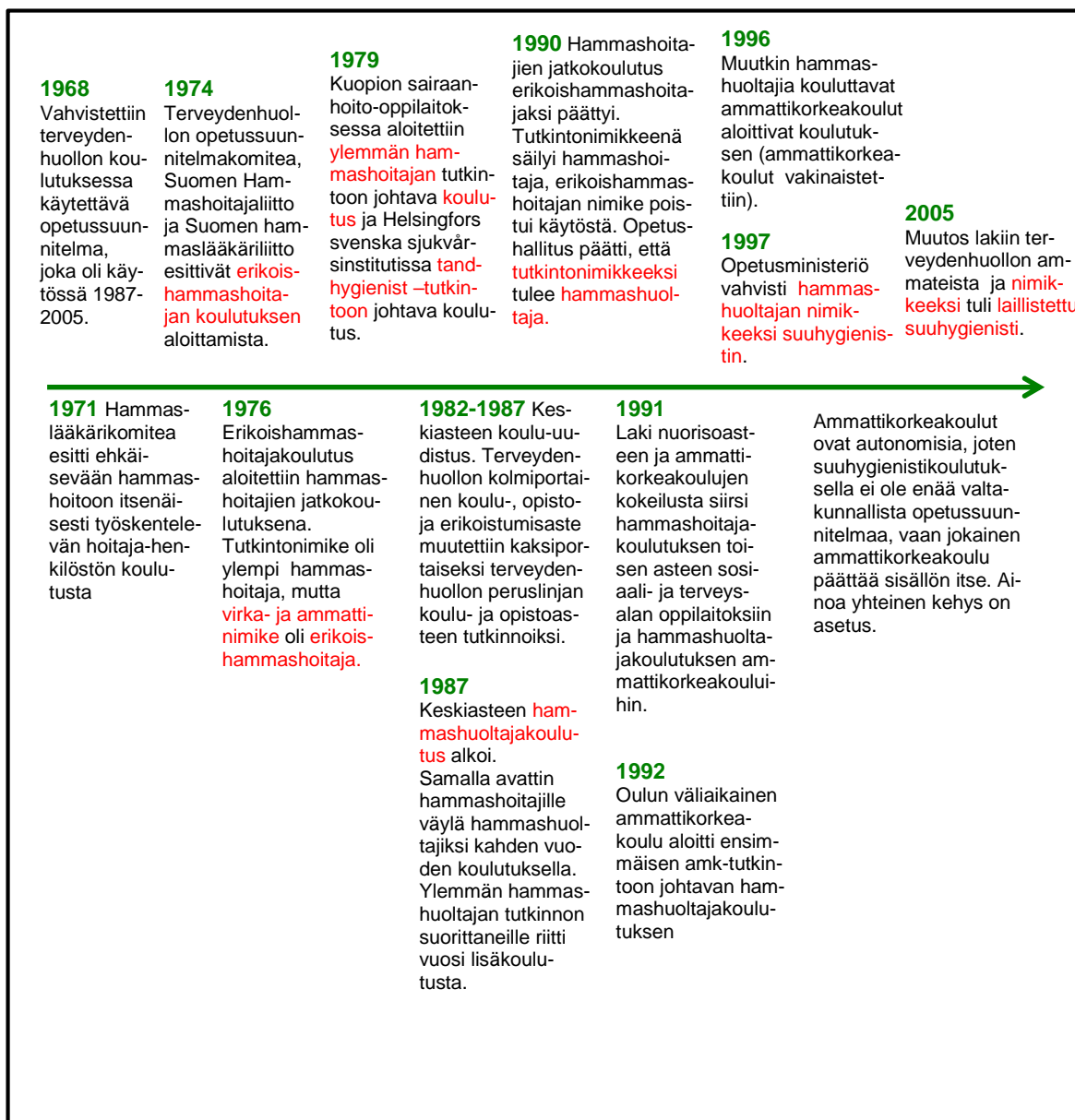
Ammattikasvatushallitus oli sairaanhoitotoimen harjoittajien ja muun vastaavanlaisen henkilöstön kouluttamisesta annetun asetuksen (418/68) 7 §:n nojalla vahvistanut vuonna 1968 opetussuunnitelman käytettäväksi terveydenhuollon koulutuksessa. Tämä opetussuunnitelma oli käytössä vuodesta 1987 alkaen vuoteen 2005.

Opetussuunnitelmaa olivat aikanaan laatimassa terveydenhuollon ja koulutuksen hallinnon, työelämän, alan järjestöjen ja opettajien edustajat. Kehittämisen ja yhteistyön perustana oli huomioida monipuolisesti yhteiskunnalliset muutokset, terveydenhuollon tarpeet silloin ja tulevaisuudessa sekä kansallisesti että kansainvälisesti, kuin myös eri tieteenalojen ja hoitotyön tietoperustan kehitys. Pääaineena opetussuunnitelmissa oli tuolloin hoito-oppi, joka perustui hoitotieteeseen ja muodosti kunkin koulutusammatin pääaineen. Lisäksi opetussuunnitelmissa kuvattiin lyhyesti terveydenhuollon uudistuvaa koulutusta, rakennetta ja sisältöä, ja joissain tapauksissa myös kuvattiin ko. ammatin kehittymistä. Ylioppilaspohjaisen koulutuksen opetussuunnitelmaan oli liitetty lukusuunnitelmat, oppimäärien tavoitteet ja opintojaksojen tavoitteet siltä osin kun ne poikkesivat peruskoulupohjaisen opetussuunnitelman tavoitteista. (Hammashuoltajan opetussuunnitelma 1987:1-2.)

Peruskoulupohjainen koulutus ja ylioppilaspohjainen koulutus erosivat siten, että ylioppilaspohjainen koulutus oli vuoden lyhyempi ja yleissivistävien aineiden osuus oli suppeampi. Ylioppilaspohjaisessa koulutuksessa painottui enemmän opiskelijan oma vastuu oppia ammatin kannalta keskeiset tiedot ja taidot. (Hammashuoltajan opetussuunnitelma 1987:95). Hammashuoltajan koulutuksen pituus oli ylioppilaspohjaisessa koulutuksessa kolme ja puoli vuotta ja sen koostui 122,5 opetusaikayksiköstä. Yhden opetusaikayksikön pituus oli 38 tuntia. Hammashuoltajan opetussuunnitelma 1987 on liitteenä 1.

Keskiasteen hammashuoltajakoulutus alkoi vuonna 1987 ja hammashoitajien jatkokoulutus erikoishammashoitajaksi loppui vuonna 1990. Keskiasteen koulutuksen rakenneuudistuksessa kouluasteen tutkintonimikkeenä säilyi hammashoitaja, mutta erikoisliitteiset nimikkeet poistettiin käytöstä, jolloin myös erikoishammashoitajan nimike poistui. Opetushallitus päätti, että tutkintonimikkeeksi tulee hammashuoltaja. Kun hammashuoltajan nimike osoittautui harhaanjohtavaksi, ammattijärjestöjen jäsenkunta äänesti nimikkeeksi suuhygienistiä, jonka opetusministeriö vahvistikin vuonna 1997. Vuonna 2005 tehtiin muutos lakiin terveydenhuollon ammateista ja nimikkeeksi tuli laillistettu suuhygienisti. (Jalkaporasta bioaikaan 2012:227–228.)

Edellä kuvatut koulutuksen vaiheet ja nimikemuutokset on koottu Kuvaan 1 seuraavalle sivulle.

Kuva 1: Suuhygienistikoulutuksen kehittyminen. Koottu teoksesta Jalkaporasta bioaikaan (2012:226-231) tähän opinnäytetyöhön.

5 Suomen ja Alankomaiden suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelmat

5.1 Metropolian opetussuunnitelma 2013–2016

Suomen suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelman esimerkki on Metropolia Ammattikorkeakoulusta Helsingistä. Metropolian suun terveydenhuollon koulutusohjelman opetussuunnitelman pituus on 210 opintopistettä ja koulutus kestää kolme ja puoli vuotta. Suuhygienistikoulutuksessa ei ole erillisiä erikoistumisopintoja.

Opinnot on jaettu neljälle vuodelle sisältäen seitsemän lukukautta. Jokainen lukuvuosi koostuu 60 opintopisteestä eli 30 opintopistettä lukukaudessa. Lukuvuosilla on kullakin oma teemansa. Ensimmäisen vuoden teema on terveyden edistäminen ja suun terveydenhoitotyön kehittävä osaaminen. Seuraavana vuonna teemana on kliinisen suun terveydenhoitotyön kehittävä osaaminen. Kolmannen vuoden teema on kuntouttavan ja yhteisöllisen suun terveydenhoitotyön kehittävä osaaminen. Viimeisen lukukauden teema on itsenäisen ja konsultatiivisen suun terveydenhoitotyön kehittävä osaaminen. Kaikki lukuvuodet on jaettu neljän aihealueeseen, joihin opintojaksot sisältyvät. Nämä neljä aihealuetta ovat: suuhygienistin kulttuuriosaaminen, terveyden edistäminen suun terveydenhoitotyössä, suun terveydenhoitotyö sekä suun terveydenhoitotyön kehittäminen ja johtaminen. (Mukaeltu; Metropolian opetussuunnitelma 2013.)

Ensimmäisen vuoden opinnot luovat orientaatioperustan suuhygienistin koulutukselle. Seuraava vuosi aloitetaan studiotyöskentelyllä. Studioissa harjoitellaan kliinisiä taitoja phantom-nukeilla. Harjoittelun jälkeen siirrytään kliiniseen hoitotyöhön suun opetushoidon klinikalle oikeiden potilaiden pariin. Hoidot toteutetaan parityöskentelynä lehtorin valvonnassa. Kolmantena lukuvuotena syvennetään ammatillista osaamista yhdistämällä teoriaa ja kliinistä harjoittelua. Nämä opinnot painottuvat aihealueisiin, joita ovat muun muassa monikulttuuriset potilaat, vanhuksat, ortodontinen suun terveydenhoitotyö ja suun taudit. Samana lukuvuonna aloitetaan myös opinnäytetyön suunnittelu. Viimeisellä lukukaudella keskitytään enemmän itsenäiseen työskentelyyn potilaiden ja varsinkin erityisryhmien parissa. (Mukaeltu; Metropolian opetussuunnitelma 2013.)

5.1.1 Suuhygienistin ammatti Suomessa – Lehtori Erja Nuutisen haastattelu

Lehtori Erja Nuutinen toimii suun terveydenhuollon koulutusohjelman tutkintovastaavana Metropolia Ammattikorkeakoulussa Helsingissä. Suuhygienistin ammatti kuuluu niihin terveydenhuollon ammatteihin, joita saa lain mukaan harjoittaa vain asianomainen laillistettu ammattihenkilö. Hänellä pitää olla ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, ammatillinen pätevyys ja ammatin edellyttämät muut valmiudet. Koulutus on monitieteistä ja sen perustana ovat terveys-, hoito- ja hammaslääketieteelliset oppiaineet ja koulutuksessa korostetaan yhteisöllistä terveyskeskeistä oppimista. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira ylläpitää Suomessa ammattihenkilörekisteriä laillistetuista ammattihenkilöistä. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Metropolia Ammattikorkeakoulussa suuhygienistikoulutuksen pohjakoulutusvaatimuksena on ylioppilastutkinto, toisen asteen ammatillinen tutkinto tai vastaavat ulkomaiset opinnot. Opiskelijat valitaan koulutukseen valintakokeilla. Kokeisiin valitaan koulumenestyksen ja ensimmäisestä hakutoiveesta annettavien pisteiden perusteella. Lopulliseen valintaan vaikuttavat kaikki edellä mainitut osat. Vuosittain hakijoita on Metropolia Ammattikorkeakoulun suuhygienistin koulutusohjelmaan keskimäärin 1000 ja aloituspaikkoja on 48/vuosi. Koulutukseen hyväksytyjen määrä on siis keskimäärin 5 % hakijoista (2013–2015 lukumäärät). Hakijoiden määrä on 2010-luvulla ollut tasaisesti nouseva. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Tällä hetkellä suuhygienistikoulutusta annetaan Suomessa neljässä ammattikorkeakoulussa: Helsingissä, Oulussa, Turussa ja Kuopiossa. Suuhygienistin tutkinto antaa kelpoisuuden tiedekorkeakoulun ja sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulun tarjoamiin ylemmän ammattikorkeakoulun (YAMK) opintoihin ja yliopistojen maisteritutkintoihin. Koulutuksen painopisteet ovat tällä hetkellä työelämäyhteistyö, suun terveydenhoitotyön tulevaisuuden haasteet, kansainvälisyys ja kliininen osaaminen. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Nuutisen mukaan koulutus muotoutuu edelleen ja opintotarjonnasta tulee entistäkin laajempaa ja monialaisempaa. Digitalisaatio opetuksessa lisääntyy dramaattisesti ja lisää niin kutsuttua satelliittikoulutusta. Maailma kutistuu, tietoa on saatavilla paljon, vapaasti ja reaaliaikaisesti ja se kulkee nopeasti yli rajojen. Terveystieteiden yhteys ammattilaisiin voidaan hoitaa sähköisillä keskustelupalustoilla, videoyhteydellä tai välittämällä tietoa terveydenhuollon järjestelmiin. Digiteknologia, joka yhdistää asiantuntijoiden osaamisen ja tietojärjestelmät parantaa ja tekee palveluprosesseista sujuvampia ja mahdollistaa tuottavuuden kasvun. Samoin tutkimuksellinen oppiminen lisääntyy. Omien opintopolkujen suunnittelu ja rakentaminen lisääntyy henkilökohtaisten opintosuunnitelmien avulla. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Suuhygienistin tehtävät Suomessa

Suuhygienistin työtehtävät ovat hyvinkin moniulotteisia. Suuhygienisti antaa terveystieteiden neuvontaa ja ohjausta, suorittaa suun terveystarkastuksia, arvioi hoidon tarpeen, toteuttaa hoitoa ja huolehtii seurannasta, osallistuu suu- ja hammassairauksien ehkäisyyn sekä varhais- ja ylläpitohoitoihin. Yhteistyössä hammaslääkärin kanssa suuhygienisti osallistuu tiettyihin hammaslääketieteen erikoisalojen osatehtäviin, kuten oikomishoito, kirurgia

ja purentafysiologia. Röntgenkuvien ottaminen, hampaiden valkaisu sekä hammaskiven ja muiden plakkiretentioiden poisto kuuluvat niin ikään suuhygienistin tehtäviin. Myös terveydenedistämiprojektien suunnittelu ja toteutus, erilaiset projekti-, kehittämis-, tutkimus- ja asiantuntijatyöt, opetustehtävät, hallinnalliset ja esimiestehtävät sekä myynti ja markkinointitehtävät voivat sisältyä toimenkuvaan. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Ammatissa toimivalta suuhygienistiltä odotetaan vuorovaikutus- ja tiimityötaitoja, esiintymistaitoa, johtamistaitoa, kykyä itsenäiseen työskentelyyn, hyvää palveluasennetta, kädentaitoja ja tarkkuutta, päätöksentekokykyä, järjestelykykyä, kykyä sopeutua erilaisiin tilanteisiin, tehokasta ja taloudellista toimintatapaa, jatkuvaa osaamisen kehittämistä sekä hyvää fyysistä kuntoa. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Suomen Suuhygienistiliitto ry on Akavan Erityisalat ry:n jäsenjärjestö ja Akavassa painotetaan, että suuhygienistin työ on vaativaa ja haasteellista. Ammatissa edellytetään hammaslääketieteen ja hoitotyön laaja-alaista osaamista ja hallintaa sekä kykyä työskennellä itsenäisesti ja moniammatillisissa työryhmissä. (Suuhygienistin ammatissa 2012:5.)

Suuhygienistejä työskentelee terveyskeskuksissa, sairaaloissa, yksityisillä vastaanotoilla, asiantuntija-, opetus- ja esimiestehtävissä sekä itsenäisinä yrittäjinä. Opetus- ja ohjaustehtävissä he toimivat erimerkiksi neuvoloissa, päiväkodeissa, vanhainkodeissa, vankiloissa, oppilaitoksissa ja kotisairaanhoidossa. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Suuhygienistin palkka voi koostua työehtosopimuksen palkkausjärjestelmän mukaisesta palkasta, henkilökohtaisesta lisästä, kokemuslisästä, toimenpidepalkkioista, tulospalkkioista tai näiden yhdistelmästä. Lisäksi voidaan maksaa kertapalkkioita, rekrytointilisää ja kielilisää. Palkan suuruus riippuu työnantajasta ja työehtosopimuksesta. Nuutisen mukaan yleisesti ottaen koko terveydenhuoltoalan palkkaus vaatii tarkistusta ja suuhygienisteillä palkkauksen tulisi määräytyä tehtävien vaatimustason mukaisesti. Suomen Suuhygienistiliitto SSHL ry ja Akavan Erityisalat ry ovat määritelleet suuhygienistien työtehtävien vaatimukset kolmelle eri tasolle: perustaso, asiantuntijataso ja vaativa asiantuntijataso (Kuntasektorin suuhygienistin työtehtävät ja vaativuustasot 2012:8).

Työn vaativuus erityisesti kliinisen työn osalta on kasvamassa ja samalla lisääntyy suuhygienistin työn kuormittavuus. Tehtävän vaativuutta ja monipuolisuutta lisää myös osallistuminen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä kunta- että valtakunnan tasolla. (Suuhygienistin ammatissa 2012:7.)

Työelämäyhteistyö Suomessa

Metropolia Ammattikorkeakoulun suuhygienistiopiskelijoilla on yhteiset potilaat hammaslääketieteen opiskelijoiden kanssa, ja potilaat hoidetaan tiimityönä. Ammattikorkeakouluopiskelijoilla on mahdollisuus osallistua kandidaattien luennoille. Hammashoitajaopiskelijat eli lähihoitajat/hammashoitajat tutustuvat suuhygienistin työhön suuhygienistiopiskelijoiden ohjaamina suunhoidon opetuslinikalla. Lisäksi yhteistyötä on terveyskeskushenkilökunnan kanssa opetuslinikalla sekä harjoittelussa terveyskeskusjaksolla. Myös erikoissairaanhoidon yksiköissä on mahdollista perehtyä siellä toimivan suuhygienistin työnkuvaan. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Klinikkatoiminta on järjestetty Metropolian Ammattikorkeakoulussa yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Suuhygienistiopiskelijat hoitavat opettajien ohjauksessa Helsingin terveyskeskuksen lähettämiä eri-ikäisiä potilaita, jotka saavat lähetteen omalta terveyskeskushammaslääkäriltään. Suuhygienistiopiskelijoiden toteuttama suun terveydenhoitotyö sisältää myös lasten, nuorten, aikuisten ja ikääntyneiden ohjausta päiväkodeissa, kouluissa ja kotihoidossa. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Opiskelijoille annetaan terveystalvammennusopintoja erilaisina kursseina, kuten pikkulasten terveystalvammennus moniammatillisena yhteistyönä, nuorten terveystalvammennus ja suun terveydenhoitotyö tiimissä sekä terveystalvammennus monikulttuurisissa ympäristöissä. Terveyden edistämisen opintojaksolla valmentaudutaan ohjaustyöhön teorialähtöisesti. (Nuutinen, Erja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

5.2 HAN'in opetussuunnitelma 2014–2018

HAN'in suun terveydenhuollon koulutusohjelman opetussuunnitelman pituus on 240 opintopistettä. Koulutus kestää neljä vuotta, joista perusopintoja on kolme ja puoli vuotta ja erikoistumisopintoja puoli vuotta. Opiskelija voi valita erikoistuuko hän lasten vai aikuisten suun terveydenhoitoon. (Mukaeltu; HAN'in opetussuunnitelma 2013.)

Opinnot on jaettu neljään tasoon ja joka tasolla on neljä jaksoa. Jokainen taso kuvastaa yhtä opiskeluvuotta ja yksi vuosi on suunniteltu sisältämään 60 opintopistettä. Kukin taso sisältää neljästä seitsemään erilaista kokonaisuutta, johon sisältyvät varsinaiset yksittäiset opintojaksot eri aihepiireistä. Opetussuunnitelman pääpiirteet on kuvattu alla olevassa taulukossa 1. (Mukaeltu; HAN'in opetussuunnitelma 2013.)

	Jakso 1	Jakso 2	Jakso 3	Jakso 4
Päätaso 3	Yrittäjyys ja laadullinen hoito (7,5)			
	Potilashoito 4 (22,5)			
	Erikoistuminen 2 – harjoittelu työelämässä (15)			
	Käytäntöön keskittyvä tutkimus 2 (15)			
Päätaso 2	Suun terveys eri väestöryhmissä (5)		Erikoistuminen 1 – Teoria (15)	
	Käytäntöön keskittyvä tutkimus 1 (7,5)			
	Parodontologia (10)			
	Vanhusten suun terveydenhoito (5)			
	Potilashoito 3 (10)			
	Liiketoimintasuunnitelma (7,5)			
	Päätaso 1	Potilashoito 2a (12,5)		Potilashoito 2b (10)
Korjaava hammashoito (7,5)				
Lääketieteen ja suun patologia (7,5)		Lapset ja nuoret (12,5)		
Laadullinen hoito (5)		Näyttöön perustuvat käytännöt (5)		
	Suun tutkimus 1 (7,5) Tarkkaile ja tunnista 1 (5) Tarkkaile ja tunnista 2 (5)		Potilashoito 1 (15) Tarkkaile ja tunnista 3 (5) Kariologia (5)	

Orientaatio- perusta	Kliininen osaaminen (7,5)	
	Klinikkaorientaatio (5)	
	Ammatillinen näkemys ja asenne (5)	

Taulukko 1. HAN'in opetussuunnitelma pääpiirteittäin.

Ensimmäisen vuoden taso on orientaatioperusta, johon sisältyvät teoriakokonaisuudet luovat pohjan myöhemmille kliinisille opinnoille. Kokonaisuudet keskittyvät teorian lisäksi opettamaan myöhemmin potilastyössä tarvittavia taitoja ja valmiuksia. Päätasolla 1-3 kokonaisuudet keskittyvät enemmän potilashoittoon, mutta jokaisen opintojakson alussa on suuri määrä teoriaopetusta, -kokeita ja projekteja aiheeseen liittyen ennen kliiniseen työhön siirtymistä. Opetussuunnitelmaan sisältyvät opintojaksot on esitetty liitteessä 2. (Mukaeltu; HAN'in opetussuunnitelma 2013.)

HAN'in perusajatuksena on, että opiskelijat omaksuisivat erittäin laajan tietoperustan ennen kuin heidän voidaan katsoa olevan kykeneviä potilaiden hoitamiseen. Tämän lisäksi on suunniteltu, että potilastyön määrän kasvu opintojen edetessä tukee opiskelijoiden jo hankkimaa teoriaosaamista. Potilastyö on keskitetty koulun omalle klinikalle, mutta myös koulun ulkopuolella suoritetaan vuosittain eripituisia harjoittelujaksoja. Näiden tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden osaamista ja antaa realistinen näkemys työelämän vaatimuksista. (Mukaeltu; HAN'in opetussuunnitelma 2013.)

Harjoittelujaksoja on yhteensä viisi. Harjoittelujakson pituus on ensimmäisenä vuonana yksi päivä, toisena vuonna 20 päivää, kolmantena vuonna 14 + 5 päivää ja viimeisenä vuonna 38 päivää. Ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden harjoittelupaikat järjestää koulu, mutta viimeisen vuoden harjoittelupaikka on jokaisen opiskelijan hankittava itse. (Aapro, Mona 2015. Havainnointipäiväkirja.)

5.2.1 Suuhygienistin ammatti Alankomaissa – Lehtori Rika Verdoorn-Brussaard'in haastattelu

Lehtori Rika Verdoorn-Brussaard vastaa Alankomaissa HAN'in suuhygienistien vaihto-ohjelmasta. Alankomaissa suuhygienistien koulutus on alkanut jo 1968 ja Nijmegenissä 1972. Maan ensimmäistä opetussuunnitelmaa ei ollut löydettävissä. Pohjakoulutusvaatimuksena on joko kahden vuoden lukiokoulutus yhdistettynä neljän vuoden ammatilli-

seen koulutukseen tai viidestä kuuteen vuotta kestävä lukiokoulutus. Ammatillinen koulutus voi olla miltä alalta tahansa. Tämän vuoksi tällä pohjakoulutuksella saa vähemmän lähtöpisteitä valinnassa. Kaikki hakijat osallistuvat valintakokeeseen. Valintapäivänä on haastattelu ja selvitetään hakijan käytännön taitoja. Lisäksi opiskelijat kirjoittavat motivaatiokirjeen aiheesta: "Miksi haluan olla suuhygienisti". (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

HAN'iin haku on kerran vuodessa. Hakijoita on keskimäärin 240 ja opintoihin valitaan 70 vuodessa. Hyväksytyjen määrä on keskimäärin 29 %. Koulutuksen kesto on neljä vuotta, josta kolme ja puoli vuotta on pääaineopintoja ja viimeiset puoli vuotta erikoistumisopintoja. Erikoistuminen valitaan joko aikuisiin tai lapsiin kohdistuvaan suun terveydenhoitoon. Koulutuksen laajuus on 240 opintopistettä. Alankomaissa suuhygienistikoulutusta annetaan neljässä eri ammattikorkeakoulussa: Groningenissa, Nijmegenissä, Utrechtissa ja Amsterdamissa. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Kunkin koulun pitää täyttää Alankomaiden hyväksymisvaatimukset opetuksen ja koulutuksen laadun tasosta. Nämä tarkistetaan joka kuudes vuosi yksityisen organisaation Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie'n (NVAO) toimesta. NVAOn tehtäviin kuuluu nykyisten opinto-ohjelmien hyväksyminen, uusien korkeakouluopinto-ohjelmien vahvistaminen sekä toimiminen neuvonantajana yliopiston maisteritutkintojen mahdollisessa pidentämisessä. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Peruskoulutuksen painopisteet ovat tutkimustoiminta, yhteistyö eri ammattialojen opiskelijoiden, erityisesti hammaslääketieteen ja fysioterapian opiskelijoiden kanssa. Lisäksi puheterapia sekä ruoka ja ravitsemus ovat tärkeitä painopisteitä. Perusopintojen lisäksi täydennyskoulutusta on saatavilla maisterin tutkintoon sekä hammaslääketieteelliseen johtamiskoulutukseen. Maisterin tutkinnon suoritettuaan suuhygienisti voi toimia esimerkiksi opettajana tai luennoitsijana. Hammaslääketieteellisen johtamiskoulutuksen käytyään voi toimia esimerkiksi terveyden edistämisen tehtävissä valtiolla tai erilaisissa instituutioissa. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Suuhygienistin työtehtävät Alankomaissa

Suuhygienistin tyypillisimmät tehtävät ovat parodontologinen ja kariologinen primaari-, sekundaari- ja tertiaaripreventio. Primaaripreventio tarkoittaa sairauksien ennaltaehkäisyä. Sekundaaripreventio estää sairauksien pahenemisen ja tertiaaripreventio minimoi pysyvät haitat tai kroonistumisen. Kaikissa prevention muodoissa huolehditaan sekä yksilön että yhteisöisten ryhmien terveydestä. Yhteisölliset ryhmät tarkoittavat esimerkiksi sydän- ja verisuonitautipotilaita, vanhuksia ja raskaana olevia. Edellä mainittuihin tehtäviin sisältyy suun terveystarkastukset, hoidon tarpeen arviointi, hoidon toteuttaminen sekä ylläpito- ja omahoidon ohjaus. Pätevyysvaatimuksena suuhygienistille ovat tarvittava tietotaito, oikeanlainen asenne ja henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten kyky itsenäiseen työskentelyyn, vuorovaikutus- ja tiimityötaidot sekä oman ammattitaidon jatkuva kehittäminen. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Työskentely tapahtuu pääasiassa yksityisellä klinikalla, ortodontian klinikalla tai yksityisyrityksenä omalla praktiikalla. Lisäksi on mahdollisuus työskennellä sairaaloissa, vanhus- ja palvelutaloissa sekä erityisryhmien parissa, mutta nämäkin tapahtuvat tilauksesta yksityisen klinikan kautta. Työaikavaihtoehtoina on joko kokopäiväisyys, osa-aikaisuus tai hoitotarpeen mukaan tapahtuva hoitotyö. Hoitotarpeen mukaan tapahtuva hoitotyö tarkoittaa, että suuhygienisti vieraillee tilauksen mukaan laitoksissa arvioimassa ja toteuttamassa hoidon. Ongelmana Alankomaiden hoitomallissa on, että henkilö, joka ei itse kykene hakeutumaan hoitoon, esimerkiksi asuu kotona perheenjäsenen kanssa eikä laitoksessa, ei saa tarvitsemaansa palvelua lainkaan. Palkkaus on täysin yksityisen klinikan itse määriteltävissä. Peruspalkan lisäksi voi saada esimerkiksi kokemuslisää ja työtehtävälisää. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Työelämäyhteistyö Alankomaissa

HAN'issa suun terveydenhoitotyö tapahtuu yhdessä hammaslääkäriopiskelijoiden kanssa. Toisena opiskeluvuotena suuhygienisti- ja hammaslääkäriopiskelijat tapaavat säännöllisesti seminaari-iltapäivissä. Kolmantena opiskeluvuotena edellisen lisäksi suuhygienisti- ja hammaslääkäriopiskelijat toteuttavat lasten hampaiden hoidon samalla käynnillä. Kolmantena vuotena alkavat myös yhteiset viikoittaiset teorialuennot, joita kes-

tää puoli vuotta. Viimeisenä opintovuotena koulun klinikalla työskennellään kuten yksityisellä klinikalla, hoitosuunnitelmia tehden ja toisen asiantuntijuutta tarvittaessa hyödyntäen. Työskentelyä on 1-2 kertaa viikossa koko opintovuoden. Opetusklinikalla ensimmäisen vuoden opiskelijat hoitavat helpompia tapauksia kuin viimeisen vuoden opiskelijat eli vaikeustaso kasvaa opintojen edetessä. Opiskelijat itse valitsevat potilaslistoista tarpeeksi haastavat potilaat opiskelutasonsa mukaisesti. Opettaja varmistaa, että valitun potilaan haastavuus on riittävä. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Potilaat hakeutuvat itse koulun suun terveydenhoidon piiriin. Hoitomaksut ovat 75 % yksityisen klinikan normaalihinnoista. Alankomaissa ei ole lainkaan julkisia terveydenhoitopalveluita, vaan kaikki on järjestetty yksityisten klinikoiden kautta. Myös sairaalat ovat yksityisiä. Potilailla on oltava lakisääteinen hoitovakuutus, johon voi valinnaisesti lisätä esimerkiksi hammashoidon. Koulun klinikalla tapahtuva hoito voidaan maksaa kokonaisuudessaan tämän vakuutuksen kautta. Jos hammashoito ei sisälly vakuutukseen, on hoito maksettava itse. Lasten ja nuorten hoito on ilmaista 18 ikävuoteen asti. Suun terveydenhoidon opetuslinikalta potilaat voidaan tarvittaessa lähettää jatkohoitoon esimerkiksi ortodontiaa tai kirurgiaa vaativaa hoitoa varten yksityiselle klinikalle tai sairaalaan. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

Koulussa on vuosittain kursseja, joissa perehdytään erityisryhmien suun terveyden edistämiseen. Opetuksen taustalla on kansallinen terveysohjeistus ”Ivoren Kruis”. Tätä ohjeistusta opiskelijat käyttävät terveysvalmennuskursseillaan toteuttaessaan lasten, nuorten ja ikääntyneiden ohjausta päiväkodeissa, kouluissa ja vanhainkodeissa. (Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Henkilökohtainen tiedonanto.)

5.3 Opetussuunnitelman toteutuminen opetusministeriön ja ammattikorkeakouluasetuksen näkökulmasta

Tässä työssä olen esitellyt Metropolian ja HAN'in opetussuunnitelmia. Suomessa opetusministeriö painottaa terveydenhuollon osaamisen monikerroksellisuutta ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä potilasturvallisuuden ja palveluiden korkeatasoisen laadun turvaamiseksi. Oman kokemukseni, tekemieni havaintojen ja haastattelujen perusteella voidaan todeta, että opetussuunnitelmissa sekä Metropoliasa että HAN'issa huomioidaan hyvin, että opiskelija saavuttaa mahdollisimman laaja-alaiset perustiedot ja -taidot, vaikkei erillisiä syventäviä opintoja alalla olekaan tarjolla.

Mahdollisuus lähteä vaihtoon toisen maan vastaavaan koulutukseen antaa erinomaiset edellytykset luoda kansainvälisiä verkostoja, oppia uudesta kulttuurista ja saada erilaista näkemystä opintojen sisältöön ja erilaisiin koulutustapoihin. Vaihtoon lähtö vahvistaa opiskelijan omaa ammatillista kehittymistä ja antaa valmiuksia myös johtajuuteen ja yrittäjyyteen itsensä johtamisen kautta.

Molempien ammattikorkeakoulujen painopisteinä ovat työelämävalmiudet ja sellaisen osaamisen ja valmiuksien saavuttaminen, joilla suuhygienisti voi ohjata asiakkaita oman terveyden edistämiseen. Opintojen tavoitteena on, että opiskelija kykenee kriittiseen ja analyttiseen tarkasteluun sekä osaa hyödyntää saamaansa kokemusta valmistuttuaan. Harjoittelujaksot sekä koulun klinikalla että koulun ulkopuolella antavat mahdollisuuden verkostoitua tieteenalan yritysten, yhteisöjen ja toisten koulutuslaitosten henkilöstön kanssa.

5.4 Omia havaintoja koulutuksien yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista

Aseptiikka

HAN:ssa joka vuosi ennen klinikkatoiminnan alkamista opiskelijoiden ja lehtoreiden täytyy suorittaa koe klinikkaprotokollasta. Kokeen kysymykset käsittelevät klinikalla vaadittavia aseptisia toimintatapoja. Opetusklinikalla ei saa työskennellä ilman hyväksyttyä koetulosta. Metropoliasa ei ole vastaavaa koevaatimusta, mutta toimintatavat on opastettu opiskelijoille opintojen alkuvaiheessa.

Klinikkatakit ovat HAN:ssa valkoiset ja lyhythihaiset. Käsivarsien pitää olla paljaana. Takit annetaan opiskelijoille koululta, eivätkä ne ole henkilökohtaisia. Takit vaihdetaan päivittäin ja koulu vastaa niiden puhdistamisesta. Metropoliasa opiskelijat hankkivat itse klinikkavaatteensa ja huolehtivat niiden puhdistamisesta. Väriä eikä hihojen pituutta ole määritelty. Nitriilikäsineet ovat HAN:ssa potilastyössä käytössä kaikilla opiskelijoilla, ettei kenellekään kehity lateksi-allergiaa. Metropoliasa nitriilikäsineitä saa käyttää vain jos sille on painava syy, esimerkiksi allergia. Opiskelijoiden tavarat saa Metropoliasa ottaa klinikalle omissa laukuissa, jotka sijoitetaan hoitoyksikössä olevaan kaappiin. HAN:ssa tavarat on laitettava klinikalta saataviin muovipusseihin, jotka sijoitetaan pöytätasojen alle koukkuihin. HAN:ssa hiukset tulee olla sidottuina niin, etteivät ne koske klinikkatakeihin. Korvakorut saavat olla vain nappikorvakoruja ja alle yksi senttimetri läpimitaltaan.

Metropoliassa on muutoin samat ohjeistukset, mutta hiukset saavat esimerkiksi ponihännällä ollessa koskea takkiin. (Aapro, Mona 2015. Havainnointipäiväkirja.)

Potilashoito

HAN'ssa jokaiselle opiskelijalle annetaan 15–25 potilasta lukukaudessa eli opintojen aikana kukin hoitaa 120–200 potilasta. Potilaille varataan enintään kaksi 50 minuutin käyntiä eli hoitokäyntejä on maksimissaan 240–400. Tarkoitus on hoitaa potilaat mahdollisimman nopeasti. Opiskelija saa lisää potilaita, jos tarvitsee. Myös perheenjäseniä ja ystäviä saa kutsua potilaiksi, jos potilaslistoissa ei ole tarpeeksi haastavia potilaita vaadittavaan osaamistasoon nähden. Alankomaissa hoitomaksut ovat lakisääteisiä ja koulun klinikalle tuleva potilas maksaa 75 % hoidon täydestä hinnasta. Peruuttamattomastakin käynnistä asiakas maksaa tietyn summan. Näin ollen klinikalla ei ole käyttämättömiä aikoja ja potilaat saadaan hoidettua toteutusaikataulussa. Alankomaissa kaikki terveydenhoito on yksityisten toimijoiden toteuttamaa.

Metropoliassa potilaita on opiskelijaa kohden 10–15 lukukaudessa ja hoitokäyntejä on yhdestä neljään. Näin ollen opintojen aikana kukin hoitaa 70–105 potilasta eli hoitokäyntejä on maksimissaan 280–420. Isona erona HAN'iin on, että Metropoliassa useamman käynnin tarkoituksena on seurata hoidon onnistumista ja potilaan terveyden paranemista. HAN'ssa seurantaa ei tehdä, vaan potilaat voivat kaikki olla kertapotilaita. Metropoliassa hoitokäyntiin varataan tunti ja potilaat tulevat Helsingin kaupungin hammaslääkäreiden lähettäminä. Potilas ei maksa hoidosta eikä peruuttamattomasta käynnistä mitään. Tällä hetkellä potilaiden hoitamiseksi on tiivis aikataulu ja paranemistarkastukset menevät toteutusaikataulujen yli. Esimerkkitapauksessa potilaalle varataan vähintään alkutarkastus, yksi hoitokerta sekä paranemistarkastus. Usein klinikkatuntien määrä ei riitä kaikkien potilaiden paranemistarkastuksen toteuttamiseen, koska aikataulu ei sovi potilaalle tai he unohtavat peruuttaa vastaanottoaikansa.

Potilaan tullessa klinikalle HAN'iin hänestä otetaan bitewing-kuvat automaattisesti, ellei potilastiedoista löydy alle kaksi vuotta vanhoja aiempia kuvia. Metropolian klinikalla kuvat otetaan vain jos siihen on indikaatio. Samoin HAN'ssa valokuvataan potilaat ja heidän hampaansa ja kuvat lisätään potilasjärjestelmään. Metropoliassa ei vastaavaa toimintoa ole. Jos potilas tulee HAN'iin hoitoon kuuden kuukauden välein ja DPSI (parodontologi-

nen tasomääritelmä) on vain kaksi, ei tehdä uutta statusta, vaan ainoastaan hammaskiiven poisto. Metropoliassa status tehdään kerran vuodessa eikä CPI (parodontologinen tasomääritelmä) vaikuta siihen mitenkään.

Alankomaissa suuhygienistillä on oikeus paikata kariesleesioita. Tämän vuoksi HAN'in opetussuunnitelmaan sisältyy viisi opintojaksoa paikkauksen teoriaa ja käytäntöä. Metropoliassa paikkausta opiskellaan teoriassa ja harjoitellaan phantomeilla kahdella opintojaksolla. Suomessa hampaiden paikkauksen saa kuitenkin tehdä vain hammaslääkäri.

HAN'in välinehuollosta saa tarvikkeita vain henkilökohtaisesti lomakkeen täyttämällä. Palautettaessa välineitä tarkistetaan lomakkeista, että kaikki lainatut välineet palautuvat. Metropoliassa ei vastaavanlaista seuranta ole.

Opinnot

Jokaisen opintovuoden alussa HAN'issa on terveyden edistämisen opintojakso. Näillä kursseilla keskitytään erikoisryhmien suun terveyden edistämiseen. Opintojaksot ovat teoriakursseja, joita ei hyödynnetä klinikkatoiminnassa. Metropoliassa suun terveyden edistämisestä on yksi opintojakso ensimmäisenä opiskeluvuotena, mutta sitä toteutetaan käytännössä koko opintojen ajan.

Opiskelijoiden mielestä HAN'in opetussuunnitelma painottuu liikaa raporttien ja esitelmien laatimiseen. Osa kursseista menee liian syvälle aiheeseen, esimerkiksi mikrobiologia, biokemia ja farmakologia. Näiden syventäviä kursseja ei tarvita missään vaiheessa suuhygienistin opintoja ja työtä. HAN'in suuhygienistikoulutus on jopa alan opiskelijoiden kokemuksen mukaan liian pitkä ja teoriapainotteinen. Kuitenkin koulun ulkopuolisia harjoittelujaksoja HAN'issa on enemmän kuin Metropoliassa ja ne ovat hieman pidempiä. HAN'issa ei järjestetä lainkaan esteettisen suunhoidon kursseja. Ortodontian opintojaksolla käsitellään aihetta vain teoriassa, sillä oikomishoito ei kuulu Alankomaissa suuhygienistin tehtäviin. Erikoistumisvaiheen lapsiin tai aikuisiin katsotaan olevan tärkeämpää.

6 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tässä työssä oli kyse monimuotoisesta opinnäytetyöstä. Aineiston hankinnassa käytettiin osallistuvaa havainnointia ja havainnointipäiväkirjaa. Päiväkirjaan olen kirjannut huomioita opetuksesta, toimintavoista, klinikan käytännöistä, sekä opiskelijoiden näkemyksiä opintojen toteutumisesta.

Lisäksi kävin keskusteluita opiskelijoiden ja lehtoreiden kanssa. Keskustelut on kirjattu havainnointipäiväkirjaani. Keskustelut opiskelijoiden kanssa liittyivät heidän kokemuksiinsa opinnoista ja niiden toteutumisesta. Havainnointini oli laadullista ja tiedostan, että olen ollut niissä subjektiivinen. Keskityin havainnoimaan hyviä ja heikkoja toimintatapoja opetuksessa. Pyrin olemaan havainnoissani avoin ja kriittinen. Pohdin missä on onnistuttu ja mikä on karsimisen arvoista. Havainnointitapa oli osallistuvaa, sillä osallistuin itse kursseille Metropolissa sekä ollessani vaihdossa Alankomaissa. Kysyin HAN'in opiskelijoilta niistä kursseista, joihin en itse osallistunut.

Pyrin toteuttamaan työn hyvien eettisten toimintatapojen mukaisesti. Kysyin haastateltuilta lähinnä taustatietoa suuhygienistikoulutuksesta ja ammatista, jolloin teoretieto on kaikkien tarkistettavissa. Luotettavuuden kannalta minun piti tarkoin miettiä, mitkä kysymykset olivat työssäni olennaisia ja voinko jostain muualta vielä varmentaa saamani tiedot. Työssä ei käytetty asiakas- tai tutkimustietoja, joten nekään eivät aiheuttaneet eettistä riskiä.

Ennen haastattelujen tekoa kysyin lehtoreilta halukkuutta osallistua tietojen antamiseen. Kerroin heille opinnäytetyön aiheesta ja minkälaista tietoa heiltä siihen halusin. Haastattelukysymykset olivat avoimia ja antoivat vastaajille liikkumavaraa vastata niihin oman tietämyksensä ja kokemuksensa perusteella. Molemmat lehtorit osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti. Haastatteluissa kysyin vielä erikseen luvan heidän nimensä julkaisemiseen opinnäytetyössäni. Heillä oli myös mahdollisuus kieltäytyä sekä itse haastattelusta että nimen julkaisemisesta. Sain molemmilta sekä haastattelun että kirjallisen luvan nimen julkaisuun. Lehtori Erja Nuutinen sai lisäksi lukea haastattelun pohjalta laatimani tekstin ja tehdä siihen muutoksia. Muutoksille ei kuitenkaan ollut tarvetta. Lehtori Rika Verdoorn-Brussaard ei kokenut tarkistamista tarpeelliseksi, sillä haastatteluynoteetti oli laadittu suomeksi. Kaikki lehtori Verdoorn-Brussaardin antaman tiedon voi tarkistaa hollanninkielisistä julkaisuista ja HAN'ista.

Hollannin opetussuunnitelman tekstit olen itse kääntänyt hollannista suomeksi. Opiskelin hollannin kieltä ennen vaihtoon lähtöä ja vaihtojaksolla kielitaito kehittyi nopeasti. Opin-
tojaksojen nimien käännökset on vielä varmistettu kysymällä niiden tarkemmasta sisäl-
löstä opiskelijoilta ja lehtoreilta HAN'issa. Heitä ei ole tässä työssä mainittu nimeltä, joten
erillistä suostumusta tietojen saantiin ei tältä osin ollut tarvetta.

Kirjallisissa materiaaleissa oli käsitelty suuhygienistityön historiaa eri näkökulmista. Tä-
män vuoksi valitsin laatimaani aikajanaan tiedot vain yhdestä lähteestä. Luotettavuus
pohjautuu kirjallisiin opetussuunnitelmiin ja muihin julkaisuihin, jotka ovat kaikkien saa-
tavilla. Olen tietoisesti pyrkinyt välttämään toisen käden lähteitä, jotta eettiset näkökoh-
dat tulisi huomioida ja etteivät asiavirheet toistuisi käytettäessä aiemmin tulkittua tai
työstettyä aineistoa. Kirjalliset lähteet ovat kaikkien saatavilla.

7 Pohdinta ja johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli esitellä Metropolian ja HAN'in opetussuunnitelmat. Ta-
voitteena oli löytää mahdollisesti uusia ideoita ja hyviä käytäntöjä Metropolian suuhygie-
nistikoulutuksen kehittämiseen. Tavoitteena oli myös lisätä tietämystä vaihtokorkeakou-
lun vastaavasta opetussuunnitelmasta. Tarkoitus ja tavoite toteutuivat niin että löytyi hy-
viä ja toteuttamiskelpoisia ideoita Metropolian suuhygienistikoulutuksen kehittämiseen.
Toivoakseni HAN'n opetussuunnitelman esittely myös innostaa tulevia suuhygienis-
tiopiskelijoita lähtemään vaihtoon.

Opinnäytetyöprosessi kesti lähes vuoden ja se eteni järjestelmällisesti tekemäni suunni-
telman mukaan. Ajankäytön hallinnan suunnittelu ja työhön sitoutuminen oli olennaista.
Erityisesti tiimityötaidot ja sosiaaliset taitoni kehittyivät työn edetessä.

Materiaalien hakeminen ja tieteellisen tutkimustiedon omaksuminen on ollut prosessissa
haastavaa. Kahden eri kulttuurin opetussuunnitelmien rakenne ja sisältö oli esitetty niin
eri tavalla, että tietojen kokoaminen, kääntäminen ja vertailu veivät paljon aikaa.

Olin vaihdossa HAN'issa kolme kuukautta ja suoritin tuona aikana klinikkakursseja pai-
kallisten suun terveydenhuollon opiskelijoiden kanssa. Vaihdossa suosittamani opinto-
jaksot vastasivat opetussuunnitelmien mukaan Metropolian vastaavia kursseja. Koke-

musten reflektointi muiden opiskelijoiden kanssa on ollut arvokasta ja tukenut ammatillista kehittymistäni. Tietojen soveltaminen työelämään on tullut konkreettisemmaksi kuin opintojen alussa osasin odottaa.

7.1 Sisällön tarkastelu

Teoriaosuudessa on esitelty opetusministeriön ja ammattikorkeakouluasetuksen asettamat odotukset ja osaamistavoitteet sekä ammattikorkeakoulututkinnon suorittajalle että suuhygienistille. Tässä työssä on mukana myös hammashuoltajien ensimmäinen opetussuunnitelma, josta on pikkuhiljaa muotoutunut nykymallin mukainen suuhygienistikoulutuksen opetussuunnitelma.

Työn edetessä muokkasin työtäni tarkentamalla rajauksia käsiteltävästä aiheesta ja hankkimalla lisää teoriatietoa. Tässä työssä olennaista oli, että suhteutin oman opiskeluni ja klinikkatyöskentelyni aihepiiriin. Näin sain työhön erilaisia näkökulmia, joiden avulla pystyin tarkastelemaan toimintaani ja osaamistani analyttisesti sekä kehittämään ja syventämään sitä. Tämän perusteella olen onnistunut työssäni vastaamaan asettamiini tavoitteisiin.

Terveydenhuoltoalalle valmistuvilta edellytetään vahvaa asiantuntijuuden kehittymistä koko työuran ajan. Tutkimusten ja kehityksen seuraaminen, toimintaympäristön kiihtyvä muutos, laadukkaiden palveluiden tuottaminen taloudellisesti ja tehokkaasti yhdessä muiden moniammatillisessa verkostossa toimivien kanssa vaatii vastuullisuutta ja joustavuutta oman osaamisen ylläpitämisessä.

Suuhygienistikoulutuksessa teoriaopinnot kuten biotieteiden sekä mikrobiologian ja immunologian opintokokonaisuudet olisi hyvä olla lähempänä käytännön harjoittelua. Tällöin teorian merkitys käytäntöön kävisi paremmin ilmi ja vahvistaisi näin suuhygienistin ammattiosaamista. Niitä opintojaksoja, jotka toteutuvat opiskelijoiden tuottamalla oppimistehtävillä, olisi mietittävä tarkoin. Opiskelijat eivät välttämättä saa oikeaa ja riittävää tietoa opittavana olevista aiheista, jos varsinaista opetusta ei ole. Tämän vuoksi opintojaksojen toteutusta mietittäessä on otettava huomioon oppimistehtävien sopivuus aiheen käsittelyssä. Oppimistehtävät sopivat teorian käsittelyssä useimpiin opintoihin, mutta vain yhtenä osana opetusta. Teoria pitäisi opettaa kaikista opintojakson sisältyvistä aiheista opettajan toimesta ja tehdä esimerkiksi jälkikäteen oppimistehtävä niistä. Tällöin oppiminen ei olisi hajanaista ja aiheiden osaaminen vahvistuisi.

Innovaatio-opinnoissa opiskelijat työstivät materiaalia, joka liittyi suuhygienistin tehtäviin. Materiaalilla pyritään opastamaan vasta aloittavia uusia opiskelijaryhmiä klinikkatyöskentelyyn. Projektista oli hyötyä laatijoille itselleen lähinnä opetusklinikan toimintatapojen kertauksessa. Tämän työn perusteella ehdotan, että innovaatio-opintoja voisi toteuttaa myös käytännön harjoittelujaksoilla työelämäyhteistyössä. Tällöin opiskelijan varmuus tehtävien hallinnasta ja valmius siirtyä työelämään paranisi.

Ensimmäisenä opiskeluvuotena toteutettu terveyden edistämisen opintojakso olisi hyvä kerrata tai syventää jossain muodossa myös seuraavina lukuvuosina. Perustelen tätä sillä, että ensimmäisenä lukukautena opetellaan vain teoriaa terveyden edistämisen malleista, joita pitäisi osata soveltaa koko opintojen ajan ja myös työelämässä opintojen jälkeen. Lisäksi potilaan kohtaamista klinikalla olisi hyvä harjoitella enemmän, jolloin opiskelija saa varmuutta motivoivaan keskusteluun potilaiden kanssa.

Opetussuunnitelmia kehitetään jatkuvasti. Metropoliasa usin opetussuunnitelma on otettu käyttöön vuonna 2014. Joka tapauksessa opetussuunnitelmat saattavat olla jo käyttöön otettaessa vanhentuneita, sillä tutkintorakennelmat ovat jäykkiä eikä niitä voi muotoilla tarpeen vaatiessa opintojen aikana. Opintojeni alussa vaihtoehdoksi mainittiin yksilöllinen opintopolku, mutta kokemukseni mukaan sen toteuttaminen käytännössä oli erittäin haastavaa ja vaati paljon joustavuutta opettajilta.

7.2 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön perusteella suosittelen, että Metropolian opetussuunnitelmaan lisättäisiin useampia koulun ulkopuolisia harjoittelujaksoja yhteistyössä työelämän kanssa. Yksilöllinen opintopolku olisi tärkeä saada helpommin toteutettavaksi. Tämä antaisi opiskelijoille mahdollisuuden valmistua itselleen sopivassa aikataulussa. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla sopivan opintojakson suorittaminen jossain toisessa korkeakoulussa, jos sillä saataisiin aikataulut paremmin yhteensopiviksi.

Klinikkakurssien kehittämiseksi suosittelisin, että ohjaavien opettajien määrää lisättäisiin, jolloin opiskelijoiden osaamisen seuranta mahdollistuisi paremmin ja he saisivat yksilöllisempää opastusta tarpeen mukaan. Tämä antaisi heille myös varmuutta työskentelyyn. Klinikkakurssien toteutusaikatauluja olisi hyvä väljentää, jotta aika riittäisi myös paranevistarkastuksien toteuttamiseen, eikä niitä tarvitsisi tehdä opintojaksojen päätyttyä.

Usein klinikkatuntien määrä ei riitä kaikkien potilaiden paranemistarkastuksen toteuttamiseen, koska aikataulu ei sovi potilaalle tai he unohtavat peruuttaa vastaanottoajan. Lisäksi ehdottaisin potilasmaksujen perimistä, kuten Alankomaissa. Tällöin peruutuksia tulisi varmasti vähemmän ja klinikkatuntien käyttö tehostuisi.

Jatkotutkimuksen aiheeksi esitän, että selvitetäisiin työnantajien näkökulmasta, miten valmistuvien suuhygienistien osaaminen vastaa työnantajien vaatimuksia.

Lähteet

Aapro, Mona 2015. Havainnointipäiväkirja.

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, opintojen keskeiset sisällöt ja vähimmäisopintoviikkomäärät. 2001. Opetusministeriö.

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 24/2006. Helsinki.

Eskola, Jari – Suoranta, Juha 1996. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Rovaniemi. Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.

Hakonen, Pirjo. 2012. Toiminnallisen oppimisen erityispiirteitä. Verkkodokumentti. < <http://wiki.metropolia.fi/pages/viewpage.action?pageId=57182852>>. Luettu 20.3.2012.

Hammashuoltajan opetussuunnitelma 1987. Opetussuunnitelma peruskoulu- ja ylioppilaspohjaista koulutusta varten. Ammattikasvatushallitus. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. 15.–16. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kotila, Hannu – Mutanen, Arto 2004. Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. 2. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kuntasektorin suuhygienistin työtehtävät ja vaativuustasot, 2012. Suomen Suuhygienistiliitto SSSL ry, Akavan Erityisalat ry. StarOffset Oy

Lahtinen Aira - Roos Maria 2012. Tie auki tohtoriksi. Teoksessa Aurora-ryhmä ja Julkaisuosakeyhtiö Elias (toim.): Jalkaporasta bioaikaan. Hammaslääketiedettä ja suun terveydenhuoltoa sotavuosilta 2000-luvulle. Vaasa: Oy Fram Ab. 226-227.

Lauri, Sirkka 1998. Toimintatutkimus. Teoksessa Paunonen, Marita – Vehviläinen-Julkunen, Katri (toim.): Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY- Kirjapainoyksikkö. 114; 119.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. Annettu Helsingissä 28.6.1994 ja sen muutos 614/2005. Annettu Helsingissä 5.8.2005.

Metropolia Ammattikorkeakoulun opetussuunnitelma 2013.

Mondzorgkunde 2013. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Nieminen, Heli 1998. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Paunonen, Marita – Vehviläinen-Julkunen, Katri (toim.): Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY- Kirjapainoyksikkö. 217-219.

Nuutinen, Erja 2015. Tutkintovastaava. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Suun terveydenhuollon koulutusohjelma. Helsinki. Henkilökohtainen tiedonanto. 7.8.2015.

Verdoorn-Brussaard, Rika 2015. Lehtori. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Alankomaat. Henkilökohtainen tiedonanto.13.10.2015.

Skaniakos, Terhi 2004. Mikä ihmeen monimuotogradu? Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. Verkkodokumentti:
<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/taiku/ilmoitustaulu/julkaisu3_www.pdf>.Luettu 20.3.2015

Suuhygienistin ammatissa. Miksi suuhygienistiä tarvitaan? Akavan Erityisalojen ammatijulkaisu 2/2012. Helsinki. Erweko Oy.

Tallberg, Marianne 1998. Historiantutkimusmenetelmä. Teoksessa Paunonen, Marita – Vehviläinen-Julkunen, Katri (toim.): Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Juva: WSOY- Kirjapainoyksikkö.187.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003. Annettu Helsingissä 15.5.2003. Verkkodokumentti.
<http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 20.3.2015

HAMMASHUOLTAJIEN OPETUSSUUNNITELMA, YLIOPIILASPOHJAINEN KOULUTUS 1987

1. Yleissivistävät oppimäärät	12,5 oay
Äidinkieli	
2.kotimainen kieli	
Tietotekniikka	
Kemia	
Työelämä­tietous	
Liikunta ja terveystieto	
2. Ammatilliset oppimäärät	105 oay
A Ammatilliset yleisaineet	(25 oay)
Hammaslääketieteelliset aineet	(8 oay)
Kariologia ja endodontia	
Parodontologia	
Pedodontia ja ortodontia	
Röntgenologia	
Suukirurgia	
Protetiikka	
Erytisryhmien lääketiede ja gerodontologia	
Käyttätymistieteelliset aineet	(4 oay)
Psykologia	
Eri ikäkausien psykologia	
Kasvatustiede	
Kliininen psykologia	
Luonnontieteelliset aineet	(7,5 oay)
Anatomia ja fysiologia	
Mikrobiologia	
Ravitsemusoppi	
Tautioppi	
Lääkeaineoppi	
Biokemia	
Yhteiskuntatieteelliset aineet	(5,5 oay)
Ryhmätyö	
Sosiologia	
Sosiaalipolitiikka	
Hallinto-oppi	
Uskontotietous	
B Ammattiaineet	(80 oay)
Terveystenhuollon ammatin perusteet (2,5 oay)	
Elämänlaatu ja elämänkaari	
Terveystenhuoltoala	
Vuorovaikutus	
Terveystenhuolto-oppi	(3,5 oay)
Kansanterveystyön perusteet ja sosiaaliammaslääketiede	
Terveystenkasvatus ja eri-ikäisten terveystenhoito	
Ensiapu ja poikkeusolojen terveystenhuolto	
Hoito-opin perusteet ja menetelmät (6,5 oay)	
Hoito-opin johdanto	
Hoitoetiikka	
Hoitotaito	
Hoitoyhteisö	
Hoitopedagogiikka	
Vanhusten hoito-oppi	
Kliininen hoito-oppi	
Hammashoito-opin perusteet ja menetelmät (7,5 oay)	
Hammashoito-opin johdanto	
Aseptiikka	

	Hammashoidon teknologia	
	Toimisto-oppi	
	Suun ja hampaiden terveydenhoidon menetelmät ja hoitotaito	
	(8,5 oay)	
	Suun sairauksien ehkäisymenetelmät I	
	Suun sairauksien ehkäisymenetelmät II	
	Yksilö- ja ryhmäterveyskasvatus	
	Hammashoidon menetelmät ja hoitotaito (41,5 ay)	
	Hammashoidon perusteet	
	Parodontologian perusteet	
	Kariologian perusteet	
	Erikoishammashoidon perusteet	
	Lasten hammashoidon ja oikomishoidon perusteet	
	Vanhusten hammashoito-oppi	
	Erityisryhmien hammashoito-oppi	
	Kansanterveystyön hammashoito	
	Hoito-opin syventävät opinnot (10 oay)	
	Hoidon tutkimus ja kehittäminen	
	Hoitotieteen johdanto	
	Hoitoteoria	
	Hammashoito-opin syventävä kurssi	
	Hammashoidon seminaari ja tutkielma	
3.	Oppilaanohjaus	1,5 oay
4.	Vapaaehtoinen aine	3,5 oay
	Englannin kieli	

1 oay = 38 tuntia eli 122,5 oya = 4655 tuntia

Oay = opintoaikayksikkö

Koulutuksen kokonaispituus ylioppilaspohjaisessa koulutuksessa oli 3,5 vuotta.

OPETUSSUUNNITELMAT

HOGESCHOOL VAN ARNHEM EN NIJMEGEN 2014	Op	METROPOLIA AMMATTIKORKEAKOULU 2013	Op
Tarkkaile ja tunnista 1,2,3	23	Suuhygienistin kulttuuriosaaminen	13
1		Orientoivat opinnot	
Diagnostiikka		Suuhygienisti ammatillisena vaikuttajana	
Potilasohjaus		Tietotekniikka ja viestintä	
2		Ammatillinen englanti	
Fysiologia 1 - 2		Terveyden edistäminen suun terveydenhoitotyössä	12
Biokemia 1		Terveyden edistäminen	
Histologia		Pikkulasten terveysvalmennus moniammatillisena yhteistyönä	
Mikrobiologia 1 - yleinen patologia		Suun omahoidon ja suusairauksien ehkäisy menetelmät	
3		Ravitsemushoito ja suun terveys	
Anatomia 1-2		Suun terveydenhoitotyö	31
Hampaiden anatomia		Anatomia ja fysiologia	
Kariologia 1		Mikrobiologia ja immunologia	
Parodontologia		Kariologia ja parodontologia I	
Potilashoito 1	15	Orientoiva suun terveydenhoitotyö	
Osaamisen näyttö - havainnointi		Biotieteiden perusteet	
Osaamisen näyttö - hoitosuunnitelman teko		Osallistuvan suun terveydenhoitotyön menetelmät	
Osaamisen näyttö - hoitosuunnitelman toteutus		Osallistuva suun terveydenhoitotyö suun terveydenhuollon tiimissä	
Osaamisen näyttö - reflektio		Proteettinen ja kirurginen suun terveydenhoitotyö simulaatioympäristössä	
Osaamisen näyttö - arviointiosio		Vapaasti valittavat opinnot	7
Potilashoidon teoria 1	7.5	Suun terveydenhoitotyön kehittäminen ja johtaminen	4
Biokemia 2 - Mikrobiologia 2		Tutkimus- ja kehitystyön perusteet	
Kirjallinen koe - potilastapaus		Suuhygienistin kulttuuriosaaminen	3
Kariologia 2		Työelämän suomi/ruotsi	
Orientaatio käytännön harjoitteluun	7.5	Terveyden edistäminen suunterveydenhoitotyössä	6
Ensiavun teoria		Lasten ja nuorten suun terveys ja terveysvalmennus	
Ensiavun käytäntö		Työhyvinvointi suun terveydenhoitotyössä	
Ohjaus kirjalliseen raportointiin		Suunterveydenhoitotyö	40
Posterin teko		Yleissairaudet ja suun terveys	
Portfolion laatiminen		Hammasröntgentutkimukset ja säteilyturvallisuus	
Johdantopaketti		Kariologinen terveydenhoitotyö simulaatioympäristössä	
Reflektio yhteistyöstä		Parodontologinen terveydenhoitotyö simulaatioympäristössä	
Ammatillisuuden kehittyminen ja visiointi	7.5	Kariologia ja parodontologia II	
Raportointijaksot 1-4		Aikuisten suun terveydenhoitotyö tiimissä I	
Teoriakoe 4		Vertaisopiskelijan terveysvalmennus ja suun terveydenhoitotyö	
Potilashoito 2a	13	Nuorten terveysvalmennus ja suun terveydenhoitotyö tiimissä	
Klinikkatyöskentely 1 - havainnointi/hoitosuunnitelman teko		Suunterveydenhoitotyön kehittäminen ja johtaminen	12
Klinikkatyöskentely 1 - hoitosuunnitelman toteuttaminen		Tutkimus- ja kehitystyön menetelmät	
Anestesioteoria		Opinnäytetyön aiheen jäsentäminen	
Radiologian teoria		Innovaatioprojekti I	
Aktiivinen ryhmätyöskentely "omat rajoitukset"		Suuhygienistin kulttuuriosaaminen	4
Aktiiv. ryhmätyösk. "ammattimainen asenne"-potilastapaus		Terveysvalmennus monikulttuurisissa ympäristöissä	
Aktiivinen ryhmätyöskentely "moraalikäsitys"		Suunterveydenhoitotyö	35
Aktiiv.ryhmätyösk."ammattimainen asenne" -työharjoittelu		Aikuisten suun terveydenhoitotyö tiimissä II-III	
Potilashoito 2 b	7.5	Moniammatillinen vanhusten suunterveydenhoitotyö	
Klinikkatyöskentely 2 - havainnointi/ hoitosuunnitelman teko		Yhteisöllinen suun terveydenhoitotyö sosiaali- ja terveyskeskuksessa	
Klinikkatyöskentely 2 - hoitosuunnitelman toteuttaminen		Suukirurgia ja suun taudit	
Klinikkatyöskentely 2 - oppimisprosessin reflektio		Hoitotyö ja ensiapu suun terveydenhoitotyössä	
Hoitosuunnitelman laatiminen ja esittely		Rajattu lääkkeenmääräminen	
Anestesian käytäntö		Ortodontinen suun terveydenhoitotyö simulaatioympäristössä	
Radiologian käytäntö		Terveyden edistäminen suunterveydenhoitotyössä	3
Lääkkeet ja suun sairaudet	7.5	Vanhusten suun terveydenhoito ja ohjaus	
Parodontologia - Mikrobiologia		Suunterveydenhoitotyön kehittäminen ja johtaminen	14
Suun patologia		Johtaminen, yhteiskunta ja yrittäjyys	
Näyttöön perustuvat käytännöt	5	Opinnäytetyön suunnitelman laatiminen	
Kvantitatiivinen raportointi		Opinnäytetyön toteutus	
Tapaustutkimuksen raportointi		Terveyden edistäminen suunterveydenhoitotyössä	3
Prekliiniset suunterveydenhoitotaidot	7.5	Konsultatiivinen osaminen suun terveydenhoitotyössä	
Teoria		Suunterveydenhoitotyö	9
Käytännön harjoittelu		Panoraamatomografiakuvantaaminen ja sen laatu	
Lapset, nuoret ja nuoret aikuiset	15	Konsultatiivinen suun terveydenhoitotyö	
Raportti käytännön harjoittelusta		Esteettinen suun terveydenhoitotyö simulaatioympäristössä	
Raportti lapset, nuoret ja nuoret aikuiset		Suunterveydenhoitotyön kehittäminen ja johtaminen	14
Ortodontia			

Kuva-/Videoraportin esittely		Opinnäytetyön tulosten hyödyntäminen ja kypsyysnäyte	
Aktiivinen osallistuminen ortodontian käytäntöön		Itsenäinen suunterveydenhoitotyö tiimissä	
Raportti käytännön harjoittelun ongelmista (Ammatillisuuden kehittyminen ja visiointi)		Innovaatioprojekti II	
Laadukas hoito	5		YHT. 210
Teoriaosio			
Suositusraportin laatiminen			
Haastava potilashoito	15		
Parodontologia			
Mikrobiologia			
Suun patologia			
Parodontologisen hoidon ohjaus/yksityinen shg-klinikka			
Vanhusten suunterveydenhoidon ohjaus			
Aktiivinen osallistuminen "vaativa ja arka potilas"			
Haastatteluraportti			
Potilashoito 3	10		
Osaamisen näyttö - Hoito-/terveyssuunnitelma			
Osaamisen näyttö - Hoitosuunnitelman toteuttaminen			
Osaamisen näyttö - Uudelleenarviointi/evaluointi			
Osaamisen näyttö - Oppimisprosessin reflektio			
Koe "Nuoriso"			
Esitelmä "Nuoriso" (suullinen)			
Aktiivinen osallistuminen "Nuoriso" (kirjallinen)			
Liiketoimintasuunnitelma	7.5		
Liiketoimintasuunnitelma			
Erikoistuminen 1 - teoria	15		
Tuote- ja prosessiraportti			
Käyttätymistieteellinen tutkimus 1	7.5		
Käytäntö			
Kirjallisuustutkimus			
Teoriaosio			
Suun terveys eri väestöryhmissä	5		
Analyysiraportti ja sosiaalinen verkosto			
Raportti valinnaisen erityisryhmän suun terv.edistämisestä			
Video-kuvauksen valmennus			
Potilashoito 4	23		
Osaamisen näyttö - Klinikka			
Osaamisen näyttö - Tiimityöskentely			
Osaamisen näyttö - Haastava potilas -loppukoe			
Osaamisen näyttö - Oppimisprosessin reflektio			
Osaamisen näyttö - Ammatillinen reflektio			
Erikoistuminen 2 - harjoittelu työelämässä	15		
Yrittäjyys ja laatu	7.5		
Liiketoimintasuunnitelma			
Käyttätymistieteellinen tutkimus 2	15		
Tutkimusraportti			
Esittäminen ja opponointi			
Yksilöllinen raportointi			
	YHT. 240		

Haastattelukysymykset Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vastaajan nimi + titteli

Koulutus

Minä vuonna suuhygienistin koulutus on alkanut Suomessa?

Mikä on Metropolia Ammattikorkeakoulun pohjakoulutusvaatimus suuhygienistikoulutukseen?

Miten opiskelijat valitaan suun terveydenhuollon koulutusohjelmaan?

Paljonko hakijoita on vuosittain ja paljonko valitaan kyseessä olevaan koulutusohjelmaan?

Koulutuksen kesto?

Löytyykö ensimmäistä opetussuunnitelmaa siltä vuodelta kun koulutus on alkanut? (voitteko liittää sen mukaan)

Suuhygienistin koulutusta antavien koulujen lukumäärä maassanne?

Onko tarjolla ja minkälaista täydennys- tai jatkokoulutusta suuhygienisteille?

Koulutuksen painopisteet?

Mihin suuntaan näet koulutuksen muotoutuvan?

Suuhygienisti työssä

Suuhygienistin tyypillisimmät työtehtävät?

Suuhygienistin työssä vaadittavat/tarvittavat ominaisuudet?

Miten suuhygienistit työllistyvät/minkälaisiin työtehtäviin?

Onko palkkaus kilpailukykyinen verrattuna opiskelujen keston ja osaamisvaatimuksiin nähden? (vaikuttaako opiskelijoiden hakumotivaatioon)

Työelämäyhteistyö

Onko Metropolia Ammattikorkeakoululla yhteistyötä muiden suun terveydenhoitotyön ammattilaisten kanssa opiskeluaikana? Jos on, niin minkälaista, keiden kanssa ja missä määrin?

Onko Metropolia Ammattikorkeakoulussa klinikkatoimintaa opiskeluaikana? Jos on, ketkä toimivat potilaina?

Onko terveystalvammennusopintoja?

Jotain lisättävää/täydennettävää?

Questionnaire Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Name and title of the answerer

Education

When did the education of a Dental Hygienist start in the Netherlands?

What is the basic education requirement for the students?

How are the students elected to the education?

How many applicants and how many of them are accepted to your school each year?

How long is the education?

Is there still *the first* curriculum of the Dental Hygiene education somewhere to be found? (If so, could you attach it to the email/attach a link where it could be found.)

How many schools give the education to become a Dental Hygienist in the Netherlands?

Is there further and/or continued education for Dental Hygienists?

Focal points of the education?

Has there been made previous studies about the education of a Dental Hygienist in your country? (If so, could you attach it to the email/attach a link to it/them)

Dental Hygienist at work

The most typical tasks of a Dental hygienist in your country?

The qualities needed of a Dental Hygienist.

The employment of Dental Hygienists/to what kind of jobs (entrepreneur, full/part-time worker etc.)?

Is the salary competitive compared to the duration of the education and the knowledge requirement? (Does it have any impact of the motivation of the applicants to this education?)

Work life cooperation

Does your education have cooperation with other dental professionals during the studies? If so, what kind, with whom and to what extent?

Does your school have clinical practice during the studies? If so, who are the patients?

Do you have studies about health promotion?

Anything else you want to add.